

mladen pejaković

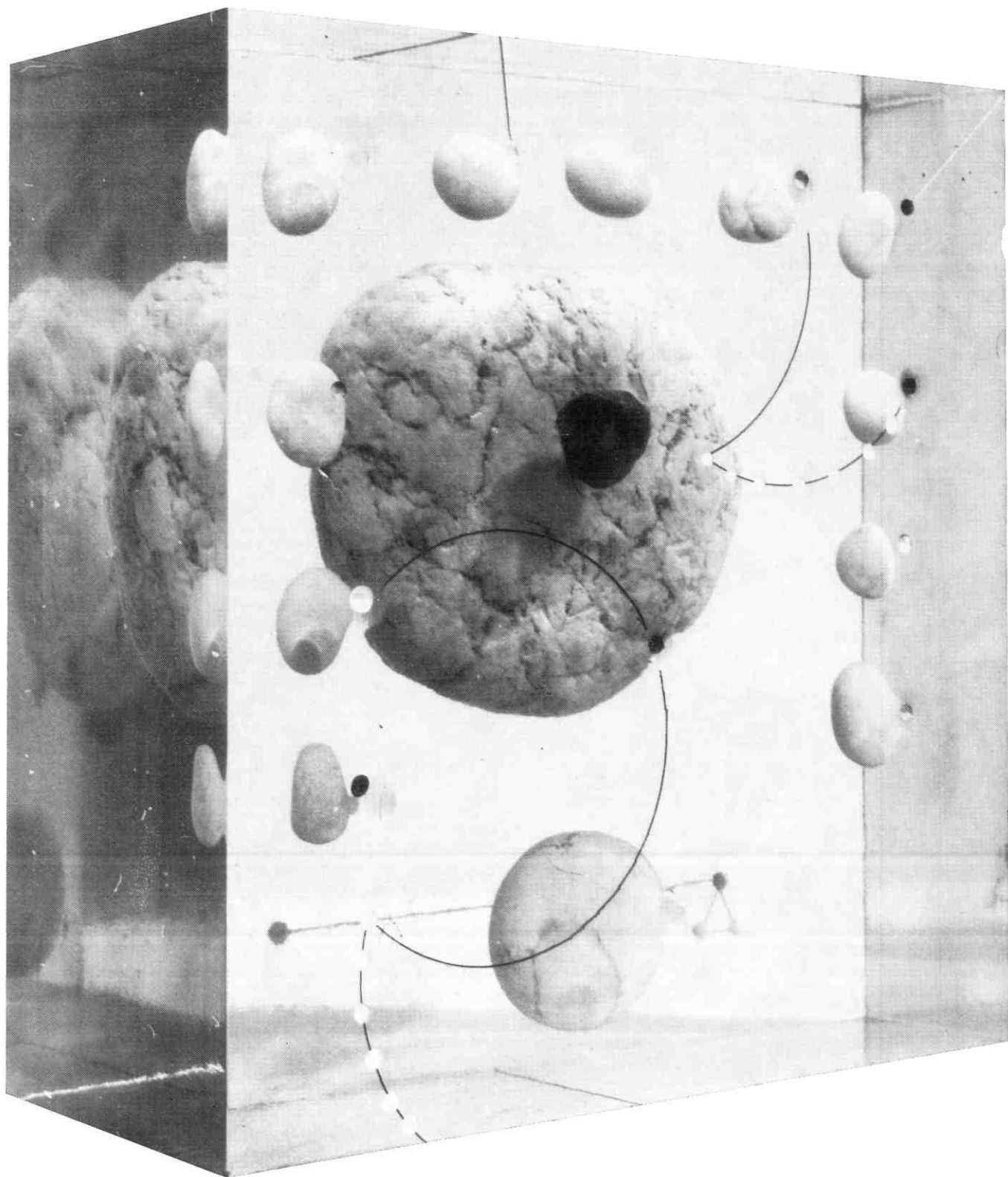
muzej za umjetnost i obrt
zagreb
18. 3—4. 4. 1971.

mladenka šolman

U pluralizmu današnjice, kad se na gotovo svim područjima ljudskog djelovanja iskazuje mnoštvo pojedinačnih izraza, kao osobnih napora u sagledavanju svijeta, bilo da je riječ o konstataciji ili alternativni, ima mnogo onih koji umjetnost osjećaju kao posljednju oazu neugroženu od preuzetnosti i supremacije tehničkog doba. U izraženoj potrebi izricanja i potvrđivanja humaniteta oni vraćaju čovjeku sve što se previdi, zapostavlja, potiče ga osvrtnju oko sebe, nalaženju izgubljenog. Pod presijom užurbanih trkâ u osvajanju svega, od osobnog standarda do Mjeseca, radosti je sve manje kao i mogućnosti da je otkrivamo. Stoga oni koji nas prenu iz stanja letargije, potaknu nas na razmišljanje, vraćaju nam dvostruko više: zaboravljenu vlastitost i mogućnost drugačije sadašnjosti.

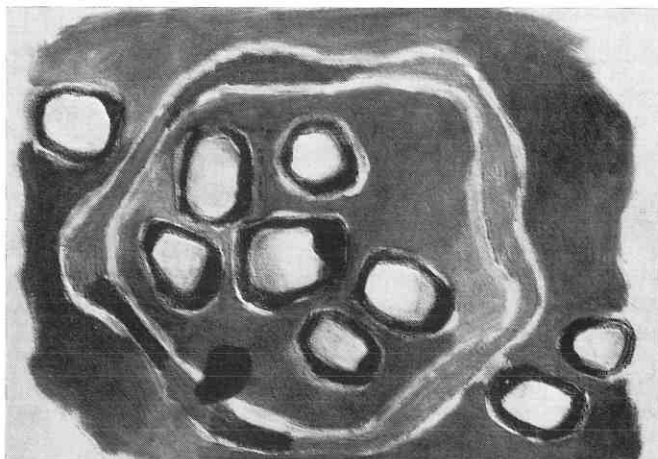
Objekti Mladena Pejakovića donose nam i svjedoče vedrinu. Prirodni ambijent, pejzaž obale našao je u njemu svoga rekreatora. Pejaković odbacuje doslovnost u predočivanju, snimanje gotovog. On računa sa svim preobrazbama koje smo doživjeli i pruža nam samo podsjetnik čiji je učinak mnogo direktniji i koji se usklađuje sa svakim individualnim iskustvom. Njegovi objekti djeluju kao katarza, oslobađaju svojom jednostavnošću, nepretencioznošću. Što on radi?

Jednostavno skuplja kamenčiće koje je more oblikovalo i na kojima je ostavilo svoje zapise. Zatim u pločama pleksiglasa pronalazi njihov novi ambijent. Suprotnost prirodnog i fabriciranog materijala rađa novim skladom u kome je jedno pomoglo i istaknulo drugo. Suprotnosti se prevladavaju u novom jedinstvu nađene i stvorene ljepote. Boja i linija još pridonose tome. Obluci se naglase bojom, povežu linijom, pa u kvadru pleksiglasa kao u kakvom svijetu bajke zaigraju čudni novi svjetovi, daleki, a opet blizi i poznati. Pripadaju potpuno našem iskustvu, doživljajnom i stvarnom.

Vraćaju nas u krajolike djetinjstva, otvaraju čudesne predjele potisnute u našem sjećanju, kao izvore novih emocija. Oslobođaju i pokreću mehanizme spontanosti i neposrednosti u susretu s poznatim sitnicama našeg iskustva, koje su nekada otvarale nove vidike, širile horizonte. Filozofija jednostavne životne mudrosti, u kojoj nema velikog i malog jer sve ovisi o duhu i njegovoj širini da vidi. Tko od nas nije skupljao neobične tvorbe prirode, bili to obluci ili nešto drugo, nosio ih sa sobom i u njima pronalazio bogatstvo forme koje su se mijenjale i umnožavale ovisno o onome što su tražile naše oči. I zato smo na toj izložbi našli jednake vrijednosti u fenomenu estetskog koliko i u onim probuđenim sjećanjima koje je estetski fenomen oslobodio.

Pejakovićevi objekti podrazumijevaju pa i asociraju neke tekovine suvremenih likovnih izraza i duguju im ukoliko jedno iskustvo omogućuje drugo, ukoliko oplođuje njegova istraživanja i nalaženja. Autor nije revolucionirao umjetnost svojom idejom, ali ju je dao kao svoj prilog likovnom. Sve je u njegovu djelu jednostavno poput igre, mudro poput naputka. Ne treba zaboraviti da se Pejaković bavi scenografijom i režijom, pa su kompleksne unutarnje težnje i mogućnosti našle zajedništvo u autentičnom djelu. Završila bih njegovom mišlju: »Mislim da je vedrina potrebna našim preozbiljnim danima, i treba je hrabro propovijedati usprkos svemu. Zašto umjetnost ne bi bila radosna? Ona i mi na to doista imamo pravo.«

oton postružnik

galerija forum
zagreb

26. 3.—14. 4. 1971.

mladenka šolman

Već nekoliko godina paleta Otona Postružnika postaje sve otvorenija gradeći na platnima vedre i optimističke harmonije. Boja, koja je nekada bila jedan od elemenata gradnje slike, poprima sve integralniju funkciju, a dugo iskustvo rađa novim mogućnostima govora koji iznenađuje svježinom i uvjerenjivošću. Postružnikovo djelo potvrđuje vlastiti kontinuitet, vjernost sebi u neprekidno novim oblicima likovnog govora. On nikada ne traži izvan sebe, neprekidno u sebi, u trasama vlastitog puta, a otkrića mogućnosti novih iskaza određenog motiva radaju homogenošću i kompletnošću djela. U čemu je promjena između Postružnika od jučer i danas? Rekla bih u naboju boje koja je na sebe preuzela zadaću da izrazi sadržaj realnog ne opisujući ga — što nam je eksplicitno pokazala ova izložba pastela. To je zaključnica onog postupnog pretapanja oblika u boju koja ih iskazuje i potvrđuje u drukčijem stanju života.

Postružnikovi se oblici nisu potpuno rastvorili u magmi boje. Oni su mijenjali svoju fizičku opstojnost reducirajući postepeno broj identifikacionih oznaka, intenzivirajući bitno u novim izričajima i skladbama. Supstrat likovnog motiva kao likovni i emocionalni doživljaj izrazit će intenzitetom boje, njenim vrijednostima. Međutim, individualnost pojedinačnog i mnoštvo postojećeg postaju izazov zahtjevom likovne subjektivizacije.

Iz tog razloga u Postružnika ostaju znakovi kao paradigme objektivnog, prisutnost nekadašnjeg. Nije negiran i zapostavljen repertoar oblika koji traju, nego je realnost atributa izražena realnošću likovnog znaka (prerušena njihova realnost). Nastojanje da likovnom poetizacijom i sublimacijom stvarnog izrazi postojeće dovelo ga je do znaka stvarnog kojim sada izražava fenomene svoga likovnog uvjerenja. U zatvorenim oblicima Postružnikovih pastela, koji iskazuju od kartona do kartona svoju fenomenološku raznolikost, razabiremo brigu da se konstantom znaka ne osiromaši potencijal likovnog izraza; znak se umnožava, modificira, postajući prisjećanje više nego sjećanje. On je dio novih likovnih tvorbi koje svoju zakonitost ne nalaze više izvan sebe nego u kauzalnosti vlastita djela.